

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

mgr Marty Bohdziewicz-Lulewicz

**pt. „Transformacja instytucjonalna organizacji pozarządowych w przedsiębiorstwa społeczne oraz wsparcie tego procesu w ramach polityki społecznej w Polsce”
napisanej pod kierunkiem dr hab. Doroty Murzyn, prof. UKEN**

PODSTAWA PRAWNA

Recenzję sporządzono na podstawie przepisów:

- **art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z późn. zm.), określającego wymagania wobec rozprawy doktorskiej,**
- **rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki w sprawie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora,**
- **oraz przyjętych standardów oceny prac doktorskich w dyscyplinie *nauki o polityce i administracji*.**

Zgodnie z ww. regulacjami, rozprawa doktorska powinna stanowić oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, wykazywać ogólną wiedzę teoretyczną oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia badań.

Podjęta problematyka należy do aktualnych i istotnych zarówno z perspektywy naukowej, jak i praktyki polityk publicznych. Autorka analizuje proces transformacji organizacji pozarządowych (NGO) w przedsiębiorstwa społeczne (PS), osadzając go w kontekście rozwoju ekonomii społecznej, aktywnej polityki społecznej UE i Polski, instrumentów wsparcia finansowego (zwłaszcza EFS). Znaczenie tematu wynika z kilku przesłanek (w tym m.in. dynamicznego rozwoju sektora ekonomii społecznej w Polsce po 2004 r., rosnącej roli przedsiębiorstw społecznych w realizacji usług społecznych i reintegracji oraz potrzeby efektywnego projektowania polityk publicznych wspierających ten sektor).

Należy podkreślić, że problem transformacji NGO w PS jest niedostatecznie rozpoznany empirycznie w warunkach polskich, co Autorka trafnie identyfikuje jako lukę badawczą. Tym samym tematyka rozprawy jest wysoce aktualna, ważna społecznie i uzasadniona naukowo.

Autorka formułuje główny problem badawczy jako analizę procesu transformacji instytucjonalnej NGO w przedsiębiorstwa społeczne w Polsce. Problem został jasno określony, logicznie osadzony w literaturze, a następnie rozwinięty poprzez zestaw szczegółowych pytań badawczych. Dotyczą one m.in.: motywacji transformacji, zasobów organizacji, roli kapitału społecznego, wpływu otoczenia instytucjonalnego, dopasowania systemu wsparcia. Taka operacjonalizacja świadczy o wysokim poziomie dojrzałości metodologicznej.

Cel pracy został sformułowany jednoznacznie jako identyfikacja schematów transformacji NGO w PS i opracowanie modelu tej transformacji. Cel jest spójny z problemem badawczym, znajduje odzwierciedlenie w strukturze pracy. Został on zrealizowany w części empirycznej.

Autorka zastosowała podejście ilościowe (dominujące) uzupełnione analizą danych wtórnych. W zakresie metod i narzędzi przeprowadzono m.in. badanie CAWI, wykonano analizy statystyczne (SPSS, Jamovi), a także PCA, testy nieparametryczne, badanie korelacji. Badaniem objęto niemal pełną populację PS w Polsce (996) i uzyskano 554 odpowiedzi. To mocne strony przyjętego podejścia. Pozytywnie ocenić należy dużą próbę badawczą, poprawne zastosowanie narzędzi statystycznych, rzetelność pomiaru oraz zgodność metod z problemem badawczym. Słabszym elementem jest brak komponentu jakościowego (np. studiów przypadków) oraz ograniczona refleksja nad potencjalnymi bias badawczymi. Niezależnie od powyższego, Autorka uzasadnia podjęte decyzje dotyczące wyborów, a metodologia jest poprawna i spełnia standardy pracy doktorskiej.

Praca opiera się na szerokim przeglądzie literatury, wykorzystuje kluczowe koncepcje: (izomorfizm instytucjonalny, kapitał społeczny, logiki instytucjonalne).

Na uwagę zasługuje wzajemne powiązanie warstwy teoretycznej i metodologicznej rozprawy, które stanowi jeden z kluczowych wyznaczników jej dojrzałości naukowej. Analiza treści pracy pozwala stwierdzić, iż Autorka w sposób świadomy i konsekwentny buduje relację między przyjętymi koncepcjami teoretycznymi a projektowaniem badań empirycznych. W szczególności odwołanie do nurtu neoinstytucjonalnego, teorii systemowych oraz koncepcji kapitału społecznego i intelektualnego nie ma charakteru wyłącznie deskryptywnego, lecz zostaje funkcjonalnie wykorzystane do konstruowania pytań badawczych oraz narzędzia pomiarowego. Kategorie analityczne takie jak izomorfizm instytucjonalny, logiki instytucjonalne czy zasoby relacyjne znajdują odzwierciedlenie w strukturze narzędzia badawczego oraz w przyjętych zmiennych i indeksach, co świadczy o poprawnej

operacjonalizacji pojęć teoretycznych i ich przełożeniu na poziom empiryczny. Tym samym można uznać, że Autorka właściwie realizuje jeden z podstawowych wymogów metodologicznych badań społecznych, jakim jest spójność pomiędzy teorią a procedurą badawczą.

Jednocześnie należy odnotować, że chociaż proces operacjonalizacji został przeprowadzony poprawnie, mógłby on zostać bardziej transparentnie zaprezentowany, zwłaszcza poprzez wyraźniejsze wskazanie zależności typu: pojęcie teoretyczne – zmienna – wskaźnik – pytanie badawcze. W niektórych fragmentach pracy powiązanie to pozostaje implicite i wymaga od czytelnika rekonstrukcji logicznej, co nieco osłabia walor dydaktyczny i metodologiczny rozprawy. Podobna uwaga dotyczy części interpretacyjnej wyników badań – Autorka wprowadzie odnosi uzyskane rezultaty do przywoływanych koncepcji teoretycznych, jednak odniesienia te mają miejscami charakter raczej potwierdzający niż pogłębionej refleksji teoretycznej. W większym stopniu można byłoby ukazać, jakie implikacje uzyskane wyniki niosą dla rozwoju zastosowanych teorii, w szczególności w kontekście polskich uwarunkowań instytucjonalnych ekonomii społecznej.

Pomimo wskazanych uwag krytycznych należy jednoznacznie podkreślić, że powiązanie aspektu teoretycznego i metodologicznego w recenzowanej rozprawie należy ocenić jako właściwe i spełniające wymogi stawiane pracom doktorskim. Autorka wykazuje zdolność nie tylko do poprawnego wykorzystania istniejących koncepcji teoretycznych, lecz także do ich twórczego zastosowania w procedurze badawczej. Spójność ta widoczna jest zarówno na etapie konceptualizacji problemu badawczego, jak i w procesie analizy oraz interpretacji wyników, co świadczy o wysokim poziomie kompetencji metodologicznych i potwierdza przygotowanie Autorki do samodzielnego prowadzenia badań naukowych.

Na szczególną uwagę zasługuje struktura recenzowanej rozprawy, która cechuje się logiczną kompozycją, przejrzystością oraz zgodnością z klasycznymi standardami budowy pracy doktorskiej w naukach społecznych. Dysertacja została podzielona na trzy zasadnicze rozdziały poprzedzone wprowadzeniem i zakończone syntetycznym podsumowaniem, co tworzy spójny i konsekwentny układ narracyjny, umożliwiający czytelnikowi stopniowe przechodzenie od zagadnień ogólnych ku szczegółowym, aż do autorskiego modelu transformacji.

Wstęp rozprawy należy ocenić bardzo pozytywnie. Autorka w sposób klarowny prezentuje zarówno cel pracy, jak i główny problem badawczy oraz zestaw pytań szczegółowych. Wprowadzenie zawiera również uzasadnienie podjęcia tematu, wskazanie luki badawczej oraz określenie znaczenia poznawczego i aplikacyjnego prowadzonych badań. Na podkreślenie zasługuje to, że już na tym etapie Autorka wyraźnie sygnalizuje kierunek analizy oraz jej

zakotwiczenie w dyscyplinie nauk o polityce i administracji. Wstęp spełnia zatem nie tylko funkcję informacyjną, lecz także organizującą całość wywodu. Pewnym elementem, który mógłby zostać wzmocniony, jest bardziej syntetyczne przedstawienie struktury pracy w końcowej części wstępu – obecnie jest ona opisana, lecz miejscami ma charakter rozbudowany i opisowy, co może nieco osłabiać jego klarowność.

Rozdział pierwszy, poświęcony aktywnej polityce społecznej oraz roli ekonomii społecznej, pełni funkcję szerokiego wprowadzenia kontekstowego. Autorka przedstawia w nim zarówno podstawowe pojęcia z zakresu polityki społecznej, jak i problematykę wykluczenia społecznego, aktywizacji oraz roli podmiotów ekonomii społecznej w realizacji polityk publicznych. Niewątpliwą zaletą tej części jest jej szerokość ujęcia oraz osadzenie analiz w kontekście europejskim i krajowym. Rozdział ten ukazuje dobre przygotowanie teoretyczne Autorki oraz jej znajomość literatury przedmiotu, a także zdolność do syntetyzowania złożonych procesów społecznych. Jednocześnie należy zauważyć, że objętość tej części jest znaczna, a zakres tematyczny bardzo szeroki, co prowadzi do pewnego rozproszenia wątku głównego. Z perspektywy konstrukcji pracy doktorskiej wskazane byłoby większe skoncentrowanie wywodu na bezpośrednich implikacjach dla procesu transformacji NGO w przedsiębiorstwa społeczne oraz ograniczenie fragmentów o charakterze podręcznikowym. Wzmocniłoby to spójność analityczną całego rozdziału.

Rozdział drugi, stanowiący zasadnicze zaplecze teoretyczne dysertacji, należy ocenić jako szczególnie istotny dla konstrukcji pracy. Autorka podejmuje w nim próbę integracji kilku nurtów teoretycznych, w tym teorii systemowych, neoinstytucjonalizmu oraz koncepcji kapitału społecznego i intelektualnego. Największą wartością tej części jest umiejętność powiązania tych podejść w jedną, spójną ramę analityczną służącą wyjaśnieniu procesu transformacji organizacyjnej. Szczególnie trafne jest wykorzystanie kategorii izomorfizmu instytucjonalnego oraz pola organizacyjnego do analizy presji otoczenia, które wpływają na kształt przedsiębiorstw społecznych. Rozdział ten charakteryzuje się wysokim poziomem refleksji teoretycznej oraz dobrą znajomością literatury międzynarodowej. Jednocześnie można wskazać, że przy tak szerokim spektrum teorii Autorka mogłaby w większym stopniu wyeksponować ich wzajemne relacje oraz hierarchię znaczenia dla dalszej analizy. W niektórych fragmentach równoległe przywoływanie wielu koncepcji może sprawiać wrażenie kumulacji podejść, bez jednoznacznego wskazania, które z nich pełnią funkcję kluczową w modelu analitycznym. Wzmocnienie syntetyzującego podrozdziału podsumowującego część teoretyczną mogłoby wyraźniej uporządkować tę strukturę.

Rozdział trzeci, o charakterze empirycznym, stanowi centralny element rozprawy i jednocześnie jej najmocniejszą część. Obejmuje on zarówno szczegółowy opis metodologii, jak i analizę wyników badań oraz konstrukcję autorskiego modelu transformacji. Struktura tego rozdziału jest przejrzysta i logiczna – Autorka prowadzi czytelnika od prezentacji założeń metodologicznych, przez charakterystykę próby, aż po kolejne bloki analityczne odpowiadające pytaniom badawczym. Na szczególne uznanie zasługuje konsekwentne uporządkowanie analizy według kluczowych wymiarów transformacji: motywacji, zasobów, kapitału społecznego, wpływu otoczenia instytucjonalnego oraz celów działalności przedsiębiorstw społecznych. Każdy z tych elementów jest analizowany zarówno w sposób opisowy, jak i statystyczny, co świadczy o wysokim poziomie kompetencji metodologicznych Autorki. Dodatkowym walorem tej części jest próba integracji wyników w postaci modelu transformacji, co stanowi istotny wkład autorski.

Ewentualne uwagi krytyczne odnoszące się do tej części mają charakter raczej doskonalący niż zasadniczy. Można wskazać, że przy bardzo bogatym materiale empirycznym niekiedy brakuje wyraźniejszych syntez cząstkowych po poszczególnych podrozdziałach, które pomogłyby czytelnikowi uchwycić najważniejsze zależności. Ponadto, choć opis metodologii jest rzetelny, można byłoby w większym stopniu wyeksponować ograniczenia badania oraz potencjalne źródła błędów systematycznych, co podniosłoby poziom autorefleksji badawczej.

Na uwagę zasługuje również zakończenie pracy, w którym Autorka dokonuje syntezy uzyskanych wyników, weryfikuje hipotezy oraz formułuje rekomendacje dla polityki społecznej. Zakończenie jest spójne z wcześniejszą analizą i w sposób logiczny nawiązuje do postawionych celów badawczych. Szczególną wartością tej części jest wskazanie implikacji praktycznych dla systemu wsparcia przedsiębiorstw społecznych, co potwierdza aplikacyjny charakter rozprawy. Wzmocnienia wymagałoby natomiast bardziej wyraźne wyodrębnienie wkładu teoretycznego pracy – wskazanie, w jakim stopniu zaproponowany model rozwija istniejące koncepcje lub wnosi nowe elementy do debaty naukowej.

Struktura pracy jest tym samym przemyślana, logiczna i zgodna ze standardami akademickimi. Poszczególne części pracy pozostają ze sobą powiązane, a ich układ umożliwia stopniowe rozwijanie problematyki badawczej. Mocnymi stronami są: jasne rozplanowanie treści, konsekwencja w prowadzeniu wywodu oraz wyraźne powiązanie części teoretycznej i empirycznej. Wskazane uwagi – dotyczące głównie proporcji objętościowych, potrzeby większej syntetyzacji oraz wyeksponowania kluczowych wniosków teoretycznych – mają charakter uzupełniający i nie podważają wysokiej oceny konstrukcji całej rozprawy.

Istotnym elementem oceny recenzowanej rozprawy jest także analiza wykorzystanej literatury i jakości opracowania bibliografii, która stanowi fundament dla części teoretycznej oraz punkt odniesienia dla interpretacji wyników badań. W tym zakresie praca mgr Marty Bohdziewicz-Lulewicz prezentuje wysoki poziom przygotowania warsztatowego i świadczy o dobrej orientacji Autorki w dorobku krajowym i międzynarodowym dotyczącym ekonomii społecznej, polityki społecznej oraz teorii organizacji. Bibliografia jest obszerna, zróżnicowana i obejmuje zarówno klasyczne pozycje teoretyczne, jak i współczesne opracowania empiryczne, raporty instytucji międzynarodowych oraz akty prawne regulujące funkcjonowanie sektora ekonomii społecznej w Polsce i Unii Europejskiej. Na szczególne podkreślenie zasługuje umiejętne wykorzystanie literatury anglojęzycznej, w tym prac autorów takich jak Defourny, Nyssens, DiMaggio, Powell czy Bourdieu, co pozwala osadzić analizę w szerszym, międzynarodowym kontekście badawczym i nadaje pracy odpowiedni poziom akademickiej uniwersalności. Jednocześnie Autorka konsekwentnie odwołuje się do polskiego dorobku naukowego oraz dokumentów strategicznych i legislacyjnych, co jest szczególnie istotne ze względu na przedmiot badań zakorzeniony w krajowym systemie instytucjonalnym. Bibliografia została sporządzona w sposób poprawny pod względem formalnym i spełnia standardy akademickie – przywołania źródeł w tekście są w zdecydowanej większości konsekwentne, kompletne i umożliwiają weryfikację wykorzystanych opracowań. Zauważalna jest również dbałość o aktualność źródeł, co ma istotne znaczenie w przypadku dynamicznie rozwijającego się obszaru, jakim jest ekonomia społeczna oraz polityka włączenia społecznego. W pracy wykorzystano liczne dokumenty programowe (np. krajowe i unijne strategie, wytyczne, akty prawne), co należy ocenić pozytywnie, gdyż pozwala to na solidne zakotwiczenie analiz w realnych uwarunkowaniach instytucjonalnych. Jednocześnie należy zauważyć, że w niektórych obszarach literatura ma charakter silnie opisowy, a proporcja między źródłami teoretycznymi a raportami i dokumentami mogłaby zostać lepiej zrównoważona, szczególnie w kontekście pogłębionej refleksji teoretycznej.

W warstwie wykorzystania literatury Autorka wykazuje umiejętność syntetyzowania różnych podejść oraz łączenia dorobku kilku nurtów badawczych, co jest szczególnie widoczne w rozdziale teoretycznym. Literatura nie pełni wyłącznie funkcji ilustracyjnej czy przeglądowej, lecz stanowi punkt wyjścia do budowania własnych założeń badawczych oraz interpretacji wyników. W tym sensie można mówić o właściwym wykorzystaniu źródeł w procesie konceptualizacji problemu badawczego. Pewnym elementem, który można wskazać jako wymagający wzmocnienia, jest głębokość krytycznej analizy literatury – w niektórych fragmentach dominuje podejście referujące poglądy poszczególnych autorów, podczas gdy

bardziej wyraźna polemika oraz wskazanie rozbieżności między stanowiskami mogłyby dodatkowo podnieść poziom refleksji naukowej. Dotyczy to zwłaszcza dyskusji nad definicją przedsiębiorstwa społecznego oraz różnymi podejściami do ekonomii społecznej, gdzie możliwe byłoby silniejsze zaakcentowanie napięć teoretycznych i konsekwencji przyjęcia określonych ujęć.

Bibliografia rozprawy została przygotowana rzetelnie i świadczy o wysokich kompetencjach Autorki w zakresie pracy ze źródłami naukowymi. Dobór literatury należy uznać za trafny i adekwatny do podejmowanej problematyki, a zakres wykorzystanych opracowań – za wystarczający dla realizacji celu pracy doktorskiej. Wskazane uwagi dotyczące proporcji między różnymi typami źródeł oraz pogłębienia krytycznej analizy mają charakter doskonalący i nie obniżają ogólnie bardzo dobrej oceny tego elementu rozprawy.

Ważnym elementem oceny rozprawy doktorskiej jest także jej poziom edytorsko-redakcyjny, obejmujący zarówno poprawność językową i stylistyczną, jak i sposób organizacji tekstu oraz przywoływania źródeł. W tym zakresie recenzowana praca prezentuje wysoki standard przygotowania, odpowiadający wymogom stawianym dysertacjom doktorskim w naukach społecznych. Tekst jest spójny językowo, poprawny pod względem ortograficznym i interpunkcyjnym, a stosowany aparat terminologiczny konsekwentny i adekwatny do podejmowanej problematyki. Autorka posługuje się językiem naukowym w sposób swobodny i świadomy, potrafiąc łączyć precyzję wywodu z jego komunikatywnością. Struktura poszczególnych rozdziałów, podrozdziałów oraz akapitów jest czytelna i uporządkowana, co ułatwia śledzenie toku argumentacji i sprzyja przejrzystości całej pracy. Na szczególną uwagę zasługuje konsekwentne stosowanie aparatu pomocniczego, w tym tabel, rysunków i wykresów, które nie tylko ilustrują wyniki badań, lecz również wspierają ich interpretację.

Jeżeli chodzi o sposób przywoływania źródeł, należy stwierdzić, że Autorka zachowuje w tym zakresie zasadniczą poprawność i konsekwencję. Odwołania do literatury są obecne w całym tekście i spełniają funkcję zarówno dokumentacyjną, jak i argumentacyjną. Cytowania zostały w zdecydowanej większości wykonane zgodnie z przyjętym standardem (autor, rok lub przypis), a informacje bibliograficzne pozwalają na jednoznaczną identyfikację wykorzystanych źródeł. Widoczna jest również dbałość o rozróżnienie między parafrazą a cytatem bezpośrednim, co świadczy o świadomości metodologicznej Autorki w zakresie korzystania z dorobku naukowego. W przypadku dokumentów prawnych i strategicznych Autorka konsekwentnie podaje podstawę prawną oraz źródło publikacji, co należy ocenić bardzo pozytywnie z punktu widzenia rzetelności naukowej.

Jednocześnie można wskazać kilka elementów, które mogłyby zostać wzmocnione w celu dalszego podniesienia jakości edytorskiej pracy. Po pierwsze, w niektórych fragmentach zauważalna jest nierównomierność w stosowaniu przypisów – miejscami odwołania do literatury są bardzo gęste i rozbudowane, podczas gdy w innych partiach tekstu mogłyby być bardziej systematyczne, zwłaszcza w odniesieniu do twierdzeń o charakterze syntetycznym lub interpretacyjnym. Po drugie, sporadycznie pojawiają się drobne niespójności w zapisie bibliograficznym (np. różnice w zapisie imion autorów, kursywy tytułów czy kolejności elementów opisu), co sugeruje, iż końcowa redakcja mogłaby zostać jeszcze bardziej ujednolicona. Po trzecie, przy tak rozbudowanej bibliografii zasadne byłoby rozważenie zastosowania jednego w pełni konsekwentnego stylu cytowania (np. APA lub Chicago), co zwiększyłoby przejrzystość i profesjonalizm opracowania.

Niezależnie od powyższych szczegółowych uwag, poziom edytorsko-redakcyjny rozprawy należy ocenić jako bardzo dobry i odpowiadający standardom akademickim wymaganym na etapie postępowania doktorskiego. Autorka wykazuje wysoką kulturę pisania naukowego oraz umiejętność prawidłowego posługiwania się aparatem źródłowym. Zgłoszone uwagi mają charakter uzupełniający i dotyczą przede wszystkim dalszego ujednolicenia formy edytorskiej oraz wzmocnienia konsekwencji w stosowaniu przypisów i stylu bibliograficznego.

Na szczególne podkreślenie zasługuje nowatorski charakter recenzowanej rozprawy, który należy ocenić jako jeden z jej istotnych walorów naukowych i czynników przesądzających o jej wartości jako pracy doktorskiej. Nowatorstwo to ujawnia się zarówno na poziomie konceptualnym, metodologicznym, jak i aplikacyjnym. Przede wszystkim Autorka podejmuje problem badawczy, który – mimo rosnącego znaczenia ekonomii społecznej w Polsce i Unii Europejskiej – pozostaje słabo rozpoznany w literaturze przedmiotu, zwłaszcza w ujęciu empirycznym i systematycznym. Transformacja organizacji pozarządowych w przedsiębiorstwa społeczne, rozpatrywana jako proces zmiany instytucjonalnej, nie doczekała się dotąd tak kompleksowego opracowania obejmującego zarówno analizę uwarunkowań, mechanizmów, jak i rezultatów tej zmiany. Tym samym Autorka trafnie identyfikuje i wypełnia istniejącą lukę badawczą, nadając swojej pracy wyraźny walor oryginalności.

Nowatorski charakter rozprawy przejawia się również w opracowaniu autorskiego modelu transformacji instytucjonalnej NGO w przedsiębiorstwa społeczne. Model ten stanowi syntetyczne ujęcie złożonych relacji pomiędzy motywacjami podmiotów, posiadanymi zasobami, kapitałem społecznym, presjami instytucjonalnymi oraz celami działalności przedsiębiorstw społecznych. Jego konstrukcja opiera się na wynikach badań empirycznych, co odróżnia go od wielu dotychczasowych ujęć o charakterze postulatywnym lub teoretycznym.

W tym sensie rozprawa nie tylko opisuje rzeczywistość, lecz również wnosi wkład w rozwój narzędzi analitycznych służących jej zrozumieniu. Warto podkreślić, że model ten ma potencjał aplikacyjny – może być wykorzystany zarówno w dalszych badaniach naukowych, jak i w praktyce projektowania polityk publicznych wspierających sektor ekonomii społecznej.

Istotnym wymiarem nowatorstwa pracy jest także jej strona metodologiczna. Autorka przeprowadziła szeroko zakrojone badanie ilościowe obejmujące znaczną część populacji przedsiębiorstw społecznych funkcjonujących w Polsce, co w badaniach tego typu stanowi rozwiązanie rzadko spotykane. Skala badania oraz zastosowanie zaawansowanych metod analizy statystycznej pozwoliły na uchwycenie zależności między wieloma zmiennymi oraz na weryfikację postawionych hipotez w sposób rzetelny i systematyczny. Nowatorskim elementem jest również konstrukcja autorskich wskaźników i indeksów służących pomiarowi takich zjawisk jak motywacje transformacyjne, poziom izomorfizmu instytucjonalnego czy zasoby organizacyjne. Wskazuje to na wysoką kreatywność badawczą Autorki oraz jej zdolność do przekształcania kategorii teoretycznych w narzędzia empiryczne.

Nie bez znaczenia jest również nowatorstwo polegające na integracji różnych perspektyw teoretycznych w analizie badanego zjawiska. Autorka łączy w jednej ramie analitycznej podejście neoinstytucjonalne, teorię systemów oraz koncepcję kapitału społecznego, co pozwala na wielowymiarowe ujęcie procesu transformacji organizacyjnej. Tego rodzaju synteza ma charakter twórczy i wykracza poza proste zestawienie koncepcji – prowadzi do ich funkcjonalnego wykorzystania w analizie konkretnego problemu badawczego. Jednocześnie należy zaznaczyć, że potencjał tego podejścia mógłby zostać jeszcze pełniej wykorzystany poprzez bardziej wyraźne wskazanie, w jaki sposób proponowany model modyfikuje lub rozwija dotychczasowe ujęcia teoretyczne obecne w literaturze międzynarodowej.

Wreszcie, nowatorstwo rozprawy uwidacznia się w jej wymiarze aplikacyjnym. Autorka nie ogranicza się do analizy naukowej, lecz formułuje rekomendacje dotyczące systemu wsparcia przedsiębiorstw społecznych, różnicując je w zależności od typu podmiotu i jego funkcji społecznej. Takie podejście wpisuje się w nurt badań zaangażowanych społecznie i odpowiada współczesnym oczekiwaniom wobec nauk o polityce i administracji, które powinny dostarczać wiedzy użytecznej dla praktyki. Wskazuje to na umiejętność powiązania refleksji teoretycznej z potrzebami decydentów publicznych.

Oryginalność pracy przejawia się w wyborze i ujęciu problemu badawczego, konstrukcji autorskiego modelu, zastosowanej metodologii oraz integracji podejść teoretycznych. Zgłoszone uwagi dotyczące możliwości pogłębienia refleksji teoretycznej mają charakter uzupełniający i nie podważają ogólnej oceny, zgodnie z którą dysertacja wnosi istotny wkład

do rozwoju badań nad ekonomią społeczną i transformacją instytucjonalną organizacji w Polsce.

KONKLUZJA

Rozprawa doktorska mgr Marty Bohdziewicz-Lulewicz spełnia wymagania określone w ustawie, stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, prezentuje wysoki poziom metodologiczny i teoretyczny, wnosi istotny wkład do badań nad ekonomią społeczną.

WNIOSEK KOŃCOWY

Tym samym, rozprawa spełnia wszystkie wymogi stawiane pracom doktorskim. Stanowi to podstawę – co wspieram z pełnym przekonaniem - do dopuszczenia Autorki do dalszych etapów postępowania w sprawie nadania stopnia doktora w dyscyplinie nauki o polityce i administracji.

/-/ Aldona Wiktorska-Świąćka